

درس نامه ی درس یازدهم : شهدا خورشیداند

دانش آموز عزیز ، دانش زبانی این درس در مورد آرایه ی تشبیه است چون در دروس قبل این آرایه به طور کامل توضیح داده شد و از آنجا که در این درس ، صفت بیش تر تشبیه را ایجاد کرده است ، یکبار دیگر ، موصوف و صفت (ترکیب وصفی) و مضاف و مضاف الیه (ترکیب اضافی) و راه های تشخیص این دو را یادآوری کرده و انواع صفت را تحت عنوان ، بیشتر بدانیم ، معرفی می کنم .

❖ موصوف :

کلمه ای است که شخص ، حیوان یا اشیا با آن نامیده می شود . (در واقع همان اسم است .)
مثال : کتاب - دختر - دانش آموز - فاطمه

❖ صفت :

کلمه ای که ویژگی و خصوصیت موصوف (اسم) را شرح می دهد .
مانند : دانش آموز زرنگ / کتاب خوب

توجه!

به ترکیب موصوف (اسم) با صفت ، ترکیب وصفی گفته می شود .

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

❖ مضافُ الیه :

به اسم یا ضمیری که به دنبال اسم دیگر بیاید تا توضیحی درباره ی آن بدهد یا معنی آن را کامل کند ، مضافُ الیه می گویند . مانند : برادرِ من

توجه!

به اسم قبل از مضافُ الیه (اسم دوم) ، مضاف می گویند و به ترکیب این دو اسم ، ترکیب اضافی می گویند .

❖ راه های تشخیص ترکیب وصفی از ترکیب اضافی

۱. به صفت ، (تر - ترین) اضافه می کنیم اگر کلمه ی جدید معنی دار ساخته شود ، ترکیب وصفی است .
مانند : کوه بلند + (تر) یا (ترین) ————— کوه بلندتر و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است .
۲. بین اسم و صفت (—) را برداشته و به ابتدای ترکیب (این) و پایان ترکیب (است) اضافه می کنیم ، اگر درست معنی داد ، ترکیب وصفی است . مانند : گل زیبا ————— این گل زیبا است . و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است .
۳. بین (موصوف و صفت) : (ی) اضافه می کنیم ، اگر معنی داد ترکیب وصفی است .
مانند : گل زیبا ————— گلی زیبا و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است .
۴. بین (موصوف و صفت) واژه ی (بسیار یا خیلی) می آوریم ، اگر معنی داد ترکیب وصفی است .
مانند : دانش آموز زرنگ ————— دانش آموز بسیار زرنگ و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است .

بیشتر بدانیم

انواع صفت ****

www.my-dars.ir

۱) صفت بیانی (پسین) :

(ب) صفت بیانی لیاقت	(الف) صفت بیانی ساده
(د) صفت بیانی مفعولی	(ج) صفت بیانی فاعلی
(و) صفت بیانی عالی (ترین)	(ه) صفت بیانی تفضیلی (تر)
	(ز) صفت بیانی نسبی

۲) صفت های پیشین :

الف (صفت تعجبی

ب) صفت شمارشی

ج) صفت پرسشی

د) صفت مبهم

ه) صفت اشاره

توضیح صفت ها

۱) صفت بیانی: صفتی است که به چگونگی و خصوصیات اسم مانند: رنگ / جنس / شکل / حجم / مقدار

و ارزش و ... می پردازد.

الف) صفت بیانی ساده: صفتی که خصوصیت موصوف را بیان می کند.

مانند: دانش آموز زرنگ _____ خصوصیت زرنگی را بیان می کند.

ب) صفت بیانی لیاقت: قابلیت موصوف را بیان می کند و از مصدر + ی ساخته می شود.

مانند: گفتن + ی — گفتنی

ج) صفت بیانی فاعلی: صفتی که موصوف خود را به شکل انجام دهنده ی کار توصیف می کند.

صفت فاعلی با رابطه های زیر ساخته می شود:

بن مضارع + ا / گوی + ا = گویا

بن مضارع + نده / گوی + نده = گوینده

بن مضارع + ار / پرست + ار = پرستار

بن مضارع + ان / خند + ان = خندان

بن مضارع + گار / ساز + گار = سازگار

بن مضارع + گر / توان + گر = توانگر

بن مضارع + کار / جوش + کار = جوشکار

بن ماضی + گر / ریخت + گر = ریختگر

بن ماضی + گار / آفرید + گار = آفریدگار

د) صفت بیانی مفعولی: به صفتی می گویند که کار بر روی آن واقع شده است.

برای ساخت صفت مفعولی از رابطه ی زیر استفاده می کنیم:

بن ماضی + ه / گفت + ه = گفته

بن ماضی + ار / دید + ار = دیدار

ه) صفت بیانی تفضیلی (برتر) : به وسیله ی این صفت ، موصوف را در صفتی مشترک یک یا چند موصوف دیگر می سنجد .

طریقه ی ساخت : صفت بیانی ساده + تر / مانند : خوب + تر = خوبتر

و) صفت بیانی عالی (برترین) : صفتی است که موصوفی را در صفتی مشترک با همه ی موصوف های هم جنس می سنجد .

طریقه ی ساخت : صفت بیانی ساده + ترین / مانند : زیبا + ترین = زیباترین

ز) صفت بیانی نسبی : این صفت کسی یا چیزی را به کسی یا چیزی نسبت می دهد .
برای ساخت این صفت از رابطه های زیر استفاده می شود :

اسم + ی / شیراز + ی = شیرازی

اسم + ین / آتش + ین = آتشین

اسم + انه / دختر + انه = دخترانه

اسم + گانه / بچه + گانه = بچه گانه

اسم + گان / مهر + گان = مهرگان

۲) صفت های پیشین

الف) صفت تعجبی : اگر واژه ای (چه - عجب) با اسم همراه شوند و تعجب گوینده را از چگونگی یا مقدار موصوف را بیان کند ، صفت تعجبی گویند .

(چه) یا (عجب) + اسم ————— چه سری ! چه دمی !

گروه آموزشی عصر

ب) صفت شمارشی : از ترکیب اعداد یک تا بی نهایت + اسم ساخته می شود .

مانند : دو خودکار خریدم . (دو صفت شمارشی است) - www.my-dars.com

ز ک ق ه : بعضی مواقع صفت شمارشی ترتیب موصوف را بیان می کند .

طریقه ی ساخت : عدد اصلی + (م) یا (مین)

مانند : چهارم / صدمین

ج) صفت پرسشی : صفتی که در مورد مقدار یا نوع موصوف پرسش می کند .
طریقه ی ساخت : کدام / چند / چگونه / چی + اسم
مانند : چه کتابی خریدی ؟

د) صفت مبهم : کلماتی که نوع ابهام در مفهوم خود دارند .
طریقه ی ساخت : فلان / هیچ / بهمان / هر / چندین / برخی / دگر + اسم
مانند : فلان دانش آموز زرنگ ، هر ورزشکار خوب

ه) صفت اشاره : برای اشاره به کار می رود .
طریقه ی ساخت : این / آن / همین / همان + اسم
مانند : همین کتاب خوب بود .

کارگاه نویسندگی

گزارش نویسی

در پایه ی پنجم به طور مفصل توضیح داده شد اما برای یادآوری :

گزارش ، نوشته ای است که نویسنده ، اطلاعاتی در مورد موضوعی خاص ، در اختیار کسانی می گذارد که از آن آگاه نیستند یا اطلاعات آنها در مورد آن موضوع کامل نیست .

لازمه ی نوشتن گزارش ، خوب دیدن ، خوب شنیدن و دقت کردن در دیده ها و شنیده ها است . برای نوشتن گزارش ، باید ابتدا از گزارش های ساده ، شروع کنیم ؛ مانند : گزارش یکی از مسابقات ورزشی ، گزارش بازدید از کتابخانه ، آزمایشگاه و ...

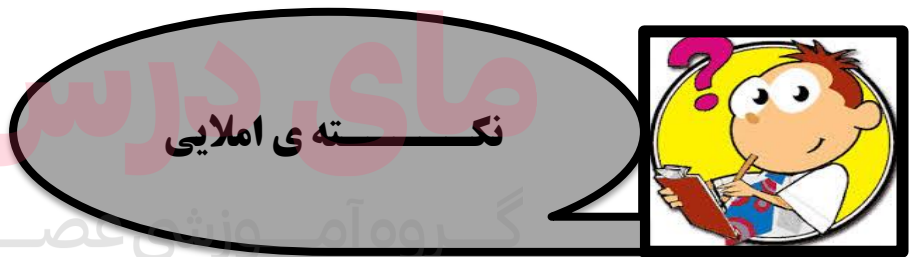
www.my-dars.ir

توجه!

خواندن گزارش های گوناگون از مجلات و روزنامه ها و دیدن و شنیدن گزارش های تلویزیونی ، ما را در نوشتن گزارش ، تواناتر می کند .

تمرین

گزارشی درباره ی آزمایشی که هفته ی پیش در آزمایشگاه علوم انجام دادید، بنویسید .

نکته ی املائی

نوشتن همزه (ء) : همزه از حروف الفبای عربی است . در زبان عربی :

➤ همزه ی (ء) ابتدای واژه ، معمولاً ، به صورت (الف) نوشته می شود .

مانند : ایمان ، اخلاق ، اعتماد

➤ همزه (ء) وسط واژه ، گاهی ، روی کرسی (و) نوشته می شود .

مانند : مؤمن ، رؤیت

گاهی ، روی کرسی دندان (ی) نوشته می شود .

مانند : رئیس، قرائت

➤ همزه ی (ء) پایانی ، به صورت جدا نوشته می شود ؛

مانند : شیء ، امضاء

بعداً نگیـد ،

نگفتـیـما !

۱. همزه ی پایانی واژه های عربی رایج در فارسی ، اگر بعد از «ا» بیاید ، نوشته نمی شود .

مانند : املا ، امضا

۲. واژه های عربی که در فارسی همزه ی پایانی آنها حذف می شود ، در حالت اضافه ، به جای همزه ، حرف

میانجی «ی» می گیرند .

مانند : اعضای انجمن ، املائی فارسی ، امضای مدیر

۳. همزه ی پایانی واژه های عربی ، اگر بعد از حرف ساکن بیاید ، حتماً باید نوشته شود

مانند : جزء ، شیء

تمرین

شکل صحیح کلمات را انتخاب کنید .

- دانش آموزان (انشای - انشاء) خود را در کلاس خواندند .
- معلم گفت : (شهدای - شهداء) انقلاب ما در تاریخ جودان می مانند .
- دبستان از دانش آموزان (امضاء - امضای) تعهد گرفت .
- والدین باید (اعضاء - اعضای) انجمن ائلیا و مرییان را انتخاب کنند .
- هر کدام از دانش آموزان (مسؤل - مسول) کاری در کلاس هستند .
- ما دیشب هلال ماه را (رویت - رؤیت) کردیم .

www.my-dars.ir

ابوعلی سینا ، از دانشمندان مشهور قرن چهارم و پنجم است . در بخارا کسب علم کرد و در ده سالگی حافظ قرآن شد . در جوانی پادشاه سامانی - نوح منصور - را معالجه کرد و از کتاب خانه ی گرانبهای او بهره برد . در راه سفر

به همدان بیمار شد و در آن شهر درگذشت. از آثار او می توان به کتاب های « شفا - قانون و دانش نامه ی علایی » اشاره کرد. طبق آنچه گفته شد آثار بیشتری داشته اما در حمله ی مغول به ایران بیش تر نوشته های او از بین رفته است.

بهمینار بن مرزبان ابوالحسن (قرن پنجم هجری شمسی)
دانشمند ایرانی و شاگرد سرشناس ابن سینا بود. کتاب « المباحثات » ابن سینا بیشتر در پاسخ به پرسش های اوست.

تمرین

۱- ابوعلی سینا اهل کدام شهر بود؟

۲- اثر مهم ابوعلی سینا چه بود و در چه موردی نوشته شده است؟

۳- یکی از شاگردان سرشناس ابوعلی سینا چه نام دارد؟

خود سنجی			
ن	ق	خ	خ

والدین سنجی			
ن	ق	خ	خ